

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (septītā palāta)

2019. gada 24. oktobrī*

Valsts pienākumu neizpilde – Vide – Direktīva 2008/50/EK – Apkārtējā gaisa kvalitāte – 13. panta 1. punkts un XI pielikums – Sistemātiska un ilgstoša slāpekļa dioksīda (NO₂) robežlielumu pārsniegšana noteiktās Francijas zonās un aglomerācijās – 23. panta 1. punkts – XV pielikums – “Pēc iespējas īsāks” pārsnieguma laiks – Atbilstīgi pasākumi

Lietā C-636/18

par prasību sakarā ar pienākumu neizpildi atbilstoši LESD 258. pantam, ko 2018. gada 11. oktobrī cēla

Eiropas Komisija, ko pārstāv *J.-F. Brakeland* un *E. Manhaeve*, kā arī *K. Petersen*, pārstāvji,

prasītāja,

pret

Francijas Republiku, ko pārstāv *D. Colas* un *J. Traband*, kā arī *A. Alidière*, pārstāvji,

atbildētāja,

TIESA (septītā palāta)

šādā sastāvā: T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], kas pilda palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši K. Vajda [*C. Vajda*] un A. Kumins [*A. Kumin*] (referents),

ģenerāladvokāts: M. Špunars [*M. Szpunar*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklaušīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Eiropas Komisija savā prasības pieteikumā lūdz Tiesu atzīt, ka,

* Tiesvedības valoda – franču.

- kopš 2010. gada 1. janvāra sistemātiski un ilgstoši pārsniedzot slāpekļa dioksīda (NO₂) gada robežlielumu šādās divpadsmit Francijas aglomerācijās un gaisa kvalitātes zonās: Marseļa (FR03A02), Tulona (FR03A03), Parīze (FR04A01), Overņa-Klermona-Ferāna [*Auvergne-Clermont-Ferrand*] (FR07A01), Monpeljē (FR08A01), Tulūza Dienvidi-Pireneji [*Toulouse Midi-Pyrénées*] (FR12A01), Reimsas Šampanas-Ardēnu [*Reims Champagne-Ardenne*] reģionālā pilsētzone (ZUR) (FR14N10), Grenoble Rona-Alpi [*Grenoble Rhône-Alpes*] (FR15A01), Strasbūra (FR16A02), Liona Rona-Alpi [*Lyon Rhône-Alpes*] (FR20A01), Arvas ielejas Ronas-Alpu [*Vallée de l'Arve Rhône-Alpes*] ZUR (FR20N10) un Nica (FR24A01), un kopš 2010. gada 1. janvāra sistemātiski un ilgstoši pārsniedzot NO₂ stundas robežlielumu divās Francijas aglomerācijās un gaisa kvalitātes zonās, proti, Parīzes (FR04A01) un Lionas Ronas-Alpu (FR20A01) zonā, Francijas Republika kopš šī datuma ir turpinājusi tādu pienākumu neizpildi, kas ir paredzēti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/50/EK (2008. gada 21. maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai (OV 2008, L 152, 1. lpp.) 13. panta 1. punktā, lasot to kopā ar šīs direktīvas XI pielikumu, turklāt kopš robežlielumu stāšanās spēkā 2010. gadā, un
- kopš 2010. gada 11. jūnija Francijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas ir paredzēti Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktā, lasot to kopā ar tās XV pielikumu, un it īpaši šīs direktīvas 23. panta 1. punkta otrajā daļā paredzēto pienākumu rūpēties, lai pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks.

Atbilstošās tiesību normas

Direktīva 96/62/EK

- 2 Padomes Direktīvas 96/62/EK (1996. gada 27. septembris) par gaisa kvalitātes novērtēšanu un pārvaldību (OV 1996, L 296, 55. lpp.) 7. panta “Apkārtējā gaisa kvalitātes uzlabošana – Vispārīgas prasības” 1. un 3. punktā bija noteikts:

“1. Dalībvalstis veic robežvērtību ievērošanas nodrošināšanai vajadzīgos pasākumus.

[..]

3. Dalībvalstis izstrādā rīcības plānus, kur gadījumiem, kad pastāv robežvērtību un/vai trauksmes sliekšņu pārsniegšanas risks, paredz īstermiņa pasākumus šā riska un šādu notikumu varbūtējā ilguma samazināšanai. Šajos plānos katrā konkrētā gadījumā var paredzēt ierobežot un vajadzības gadījumos pārtraukt darbības, ieskaitot mehānisko transportlīdzekļu satiksmi, kas izraisa robežvērtību pārsniegšanu.”

- 3 Šīs direktīvas 8. panta “Pasākumi zonās, kurās piesārņojuma līmenis pārsniedz robežvērtību”, 1., 3. un 4. punktā bija paredzēts:

“1. Dalībvalstis sastāda zonu un aglomerāciju sarakstu, kurās viena vai vairāku piesārņojošu vielu koncentrācija pārsniedz robežvērtības un pielaiides summu.

[..]

3. Šā panta 1. punktā minētajās zonās un aglomerācijās dalībvalstis veic pasākumus, lai nodrošinātu, ka tiek izstrādāts un īstenots plāns vai programma piesārņojuma samazināšanai līdz robežvērtībai noteiktā termiņā.

Minētais plāns vai programma jānodod atklātībai, un tajā obligāti jābūt vismaz IV pielikumā uzskaitītajai informācijai.

4. Šā panta 1. punktā minētajās zonās un aglomerācijās, kurās robežvērtības pārsniedz vairākas piesārņojošas vielas, dalībvalstis izstrādā vienotu plānu šo vielu radītā piesārņojuma samazināšanai.”

- 4 Atbilstoši minētās direktīvas 11. pantam “Informācijas sniegšana un ziņojumi” dalībvalstīm komisijai bija jāsniedz gada ziņojumi par NO₂ koncentrācijām piemērojamo robežvērtību ievērošanu.

Direktīva 1999/30/EK

- 5 Saskaņā ar Padomes Direktīvas 1999/30/EK (1999. gada 22. aprīlis) par robežvērtību noteikšanu sēra dioksīda, slāpekļa dioksīda un slāpekļa oksīdu, makrodaļiņu un svina koncentrācijai apkārtējā gaisā (OV 1999, L 163, 41. lpp.) 4. pantu “Slāpekļa dioksīds un slāpekļa oksīdi”:

“1. Dalībvalstis veic pasākumus, kas vajadzīgi, lai nodrošinātu, ka saskaņā ar 7. pantu noteiktā slāpekļa dioksīda, atbilstošos gadījumos – slāpekļa oksīdu, koncentrācija apkārtējā gaisā II pielikuma I iedaļā norādītajos termiņos nepārsniedz tajā noteiktās robežvērtības.

Direktīvas II pielikuma I iedaļā noteiktās pielaišanas piemēro saskaņā ar [Direktīvas 96/62] 8. pantu.

2. Slāpekļa dioksīda radītā apkārtējā gaisa piesārņojuma trauksmes sliekšnis ir noteikts II pielikuma II iedaļā.”

- 6 Attiecībā uz cilvēku veselības aizsardzību Direktīvas 1999/30 II pielikumā 2010. gada 1. janvāris bija noteikts kā datums, no kura bija jāievēro NO₂ robežlielumi.
- 7 Saskaņā ar minētās direktīvas 12. pantu dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai vēlākais līdz 2001. gada 19. jūlijam izpildītu šīs direktīvas prasības.

Direktīva 2008/50

- 8 Direktīva 2008/50, kas stājas spēkā 2008. gada 11. jūnijā, aizstāj piecus iepriekšējos tiesību aktus attiecībā uz apkārtējā gaisa kvalitātes attīstību un pārvaldību, tostarp Direktīvas 96/62 un 1999/30, kuras tika atceltas no 2010. gada 11. jūnija, kā tas izriet no Direktīvas 2008/50 31. panta.
- 9 Tomēr šīs direktīvas XI pielikumā ir norādīts, ka datums, no kura ir jābūt ievērotam NO₂ robežlielumam, ir 2010. gada 1. janvāris.
- 10 Direktīvas 2008/50 1. panta “Priekšmets” 1.–3. punktā ir noteikts:

“Ar šo direktīvu ir paredzēti pasākumi, lai:

- 1) noteiktu un izvirzītu mērķus gaisa kvalitātei, novēršot, nepieļaujot vai mazinot kaitīgu iedarbību uz cilvēku veselību un vidi kopumā;
- 2) gaisa kvalitāti dalībvalstīs vērtētu saskaņā ar vienotām metodēm un kritērijiem;
- 3) iegūtu informāciju par gaisa kvalitāti, palīdzot novērst gaisa piesārņojumu un kairinājumus, kā arī lai pārraudzītu valstu un Kopienas pasākumu radītās ilgtermiņa attīstības tendences un uzlabojumus.”

11 Šīs direktīvas 2. panta “Definīcijas” 5., 8., 16.–18. un 24. punktā ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

[..]

5) “robežlielums” ir zinātniski pamatots piesārņojuma līmenis, kas noteikts, lai novērstu, nepieļautu vai mazinātu šā piesārņojuma kaitīgo iedarbību uz cilvēka veselību un/vai uz vidi kopumā, un kas jāsasniedz noteiktā termiņā, un ko pēc tam nedrīkst pārsniegt;

[..]

8) “gaisa kvalitātes uzlabošanas plāni” ir plāni, kuros paredzēti pasākumi, lai sasniegtu robežlielumu vai mērķlielumu;

[..]

16) “zona” ir dalībvalsts teritorijas daļa, ko dalībvalsts noteikusi gaisa kvalitātes novērtēšanas un pārvaldības vajadzībām;

17) “aglomerācija” ir zona (konurbācija), kurā iedzīvotāju skaits pārsniedz 250 000, vai zona, kurā iedzīvotāju skaits nepārsniedz 250 000, bet kurā ir konkrēts iedzīvotāju blīvums uz km², kā noteikusi dalībvalsts;

18) “PM₁₀” ir cietās daļiņas, kuras nosaka, laižot gaisu caur selektīvo sprauslu, kas definēta standartmetodē PM₁₀ paraugu ņemšanai un mērījumu veikšanai, ar aerodinamisko diametru 10 μm [standarts EN 12 341], tādējādi aizturot vismaz 50 % cieto daļiņu;

[..]

24) “slāpekļa oksīdi” ir tilpumattiecību summa maisījumam, kas sastāv no slāpekļa oksīda un slāpekļa dioksīda (ppbv), kas izteikta slāpekļa dioksīda masas koncentrācijas vienībās (μg/m³).”

12 Minētās direktīvas 13. panta “Cilvēku veselības aizsardzības robežlielumi un trauksmes līmeņi” 1. punktā ir paredzēts:

“Dalībvalstis nodrošina to, ka sēra dioksīda, PM₁₀, svina un oglekļa oksīda koncentrācija gaisā to zonās un aglomerācijās nepārsniedz XI pielikumā noteiktos robežlielumus.

Robežlielumus, kas XI pielikumā noteikti attiecībā uz slāpekļa dioksīdu un benzolu, nedrīkst pārsniegt no minētajā pielikumā norādītās dienas.

Atbilstību šīm prasībām novērtēs saskaņā ar III pielikumu.

Pielāides robežu, kas noteikta XI pielikumā, piemēro saskaņā ar 22. panta 3. punktu un 23. panta 1. punktu.”

13 Šīs pašas direktīvas 22. pants “Izpildes termiņu atlikšana un atbrīvojums no konkrētu robežlielumu piemērošanas pienākuma” ir formulēts šādi:

“1. Ja konkrētā zonā vai aglomerācijā atbilstību slāpekļa dioksīda vai benzola robežlielumiem nevar sasniegt XI pielikumā paredzētajā termiņā, dalībvalstis šai konkrētajai zonai vai aglomerācijai var atlikt minēto termiņu par ne vairāk kā pieciem gadiem ar nosacījumu, ka saskaņā ar 23. pantu gaisa

kvalitātes plānu izstrādā zonām un aglomerācijām, uz kurām attiektos atlikšana; šādu gaisa kvalitātes plānu papildina ar XV pielikuma B iedaļā minēto informāciju, kas saistīta ar attiecīgām piesārņojošām vielām, un tajā uzskatāmi parāda, kā līdz jaunā termiņa beigām nodrošinās atbilstību robežlielumiem.

2. Ja konkrētā zonā vai aglomerācijā atbilstību XI pielikumā noteiktajiem PM_{10} robežlielumiem nevar sasniegt konkrētajai vietai raksturīgu izkļedes īpatnību, nelabvēlīgu klimatisko apstākļu vai pārrobežu ietekmes dēļ, dalībvalsts tiek atbrīvota no pienākuma līdz 2011. gada 11. jūnijam nodrošināt atbilstību minētajiem robežlielumiem, ja ir ievēroti 1. punktā paredzētie nosacījumi un ja dalībvalsts pierāda, ka, lai ievērotu termiņus, ir veikti visi atbilstīgie pasākumi valsts, reģionālā un vietējā līmenī.

3. Ja kāda dalībvalsts piemēro 1. vai 2. punktu, tā nodrošina, ka robežlieluma pārsniegums nevienai piesārņojošai vielai nav lielāks par maksimālo pielaišanas robežu, kas katrai attiecīgai piesārņojošai vielai ir dota XI pielikumā.

4. Dalībvalstis dara Komisijai zināmus gadījumus, kad tās uzskata, ka jāpiemēro 1. vai 2. punkts, kā arī dara zināmu 1. punktā minēto gaisa kvalitātes plānu, tostarp visu attiecīgo informāciju, kas Komisijai vajadzīga, lai novērtētu to, vai attiecīgie nosacījumi ir ievēroti. Komisija novērtējumā ņem vērā dalībvalsts veikto pasākumu aplēsto ietekmi uz apkārtējā gaisa kvalitāti dalībvalstīs patlaban un nākotnē, kā arī Kopienas pašreizējo pasākumu un plānoto Kopienas pasākumu, kurus Komisija ierosinās, aplēsto ietekmi uz gaisa kvalitāti.

Ja deviņos mēnešos no minētā paziņojuma saņemšanas dienas Komisija nav cēlusi iebildumus, uzskata, ka attiecīgie nosacījumi 1. vai 2. punkta piemērošanai ir ievēroti.

Ja ir iebildumi, Komisija var prasīt, lai dalībvalstis precīzē esošos vai izstrādā jaunus gaisa kvalitātes plānus.”

14 Direktīvas 2008/50 23. panta “Gaisa kvalitātes uzlabošanas plāni” 1. punktā ir noteikts:

“Ja konkrētās zonās vai aglomerācijās piesārņojošo vielu koncentrācija gaisā pārsniedz kādu robežlielumu vai mērķlielumu, kā arī attiecīgu pielaišanas robežu, dalībvalstis minētajām zonām vai aglomerācijām nodrošina gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu izstrādi, lai panāktu atbilstību attiecīgajam robežlielumam vai mērķlielumam, kā paredzēts XI un XIV pielikumā.

Robežlielumiem, kuru sasniegšanas termiņš jau ir beidzies, gaisa kvalitātes plānos paredz piemērotus pasākumus, lai pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks. Gaisa kvalitātes plānos papildus var iekļaut īpašus pasākumus, lai aizsargātu paaugstināta riska iedzīvotāju grupas, tostarp bērnus.

Šajos gaisa kvalitātes plānos iekļauj vismaz XV pielikuma A iedaļā minēto informāciju un var iekļaut 24. panta minētos pasākumus. Šos plānus tūlīt dara zināmus Komisijai, bet ne vēlāk kā divus gadus pēc tā gada beigām, kad novērots pirmais pārsniegums.

Ja ir jāizstrādā vai jāīsteno gaisa kvalitātes uzlabošanas plāni par vairākām piesārņojošām vielām, dalībvalstis vajadzības gadījumā sagatavo un īsteno integrētus gaisa kvalitātes plānus, kas aptver visas attiecīgās piesārņojošās vielas.”

15 Direktīvas 2008/50 XI pielikumā ir noteiktas šādas NO₂ robežvērtības:

Vidējo rādītāju aprēķināšanas caurmēra ilgums	Robežlielums	Pielaides robeža	Izpildes termiņš (robežlielums)
Slāpekļa dioksīdam			
1 stunda	200 µg/m ³ , nedrīkst pārsniegt vairāk kā 18 reizes kalendāra gadā	[..] 2010. gada 1. janvārī [tās vērtībā ir] 0 %	2010. gada 1. janvāris
Kalendāra gads	40 µg/m ³	1999. gada 19. jūlijā tā ir 50 %, un to samazina 2001. gada 1. janvārī un turpina vienādās daļās samazināt katrus 12 mēnešus, līdz 2010. gada 1. janvārī tās vērtība ir 0 %	2010. gada 1. janvāris

Pirmstiesas procedūra

- 16 Francijas Republika 2012. gada 7. martā, piemērojot Direktīvas 2008/50 22. panta 1. punktu, lūdza atlikt NO₂ robežlielumu ievērošanai paredzēto termiņu. Šis lūgums attiecās uz 24 Francijas teritorijas zonu gada robežlielumiem un trīs no šīm zonām stundas robežlielumiem. Ar 2013. gada 22. februāra lēmumu Komisija, pamatojamās uz šīs direktīvas 22. panta 4. punktu, iebilda pret šo atlikšanas lūgumu. Šo lēmumu Francijas Republika neapstrīdēja. Tādējādi šai dalībvalstij, sākot no 2010. gada 1. janvāra, bija pienākums ievērot NO₂ robežlielumus, kas aprēķināti stundā vai kalendārajā gadā, saskaņā ar minētās direktīvas XI pielikumu.
- 17 Tā kā NO₂ gada robežlielumi daudzās Francijas teritorijas zonās pēc 2010. gada 1. janvāra tika pārsniegti, Komisija 2014. gada 12. februārī uzsāka procedūru *EU pilot* mehānisma ietvaros.
- 18 2015. gada 19. jūnijā Komisija nosūtīja Francijas iestādēm brīdinājuma vēstuli, kurā tā pauda uzskatu, ka Francijas Republika 19 Francijas Republikas zonās, kuras bija uzskaitītas šīs vēstules I pielikumā, nav ievērojusi NO₂ piemērojamos robežlielumus. Komisija arī uzskatīja, ka šī dalībvalsts, lai gan tā ir pieņēmusi gaisa kvalitātes uzlabošanas plānus un/vai citus pasākumus, lai samazinātu NO₂ emisijas, nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti ar Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktu, it īpaši šī punkta otro daļu, kurā ir paredzēts, ka pārsnieguma laikam jābūt pēc iespējas īsākam. Turklāt Komisija konstatēja, ka pārkāpums joprojām turpinās.
- 19 Ar 2015. gada 3. decembra vēstuli, kā arī 2016. gada 27. jūlija papildu elektroniskā pasta vēstuli Francijas iestādes atbildēja uz Komisijas brīdinājuma vēstuli. Turklāt tās iesniedza savus gada ziņojumus, attiecīgi 2015. gada 30. oktobrī par 2014. gadu un 2016. gada 22. oktobrī par 2015. gadu.
- 20 Uzskatot, ka Francijas Republikas sniegtā atbilde nav apmierinoša, 2017. gada 15. februārī Komisija izdeva argumentētu atzinumu, kurš Francijas Republikai tika paziņots 2017. gada 16. februārī un kurā tā secināja, ka šī dalībvalsts attiecībā uz 13 Francijas teritorijas zonām, proti, divpadsmit zonām, uz kurām attiecas šī prasība sakarā ar valsts pienākumu neizpildi, kā arī Sentetjēnas Ronas-Alpu [*Saint-Étienne Rhône –Alpes*] zonu (FR29A01), kopš 2010. gada 1. janvāra nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti, pirmkārt, Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punktā, lasot to kopā ar tās XI pielikumu, un, otrkārt, minētās direktīvas 23. panta 1. punktā, lasot to kopā ar tās XV pielikuma A iedaļu. Līdz ar to Komisija aicināja Francijas Republiku veikt pasākumus, kas nepieciešami, lai divu mēnešu laikā no tā saņemšanas brīža izpildītu šī argumentētā atzinuma prasības.

- 21 Francijas iestādes uz šo argumentēto atzinumu atbildēja ar 2017. gada 24. aprīļa vēstuli, kuru papildināja ar 2017. gada 16. oktobra, 2018. gada 8. februāra un 2018. gada 19. aprīļa vēstulēm, kurās šīs iestādes apgalvoja, ka robežlielumu pārsniegšana kopš 2010. gada ir jāvērtē, ņemot vērā, pirmkārt, strukturālās grūtības, kas liedz ievērot šos lielumus Direktīvā 2008/50 noteiktajā termiņā, un, otrkārt, pūles, kas ļāvušas ievērojami uzlabot apkārtējā gaisa kvalitāti attiecīgajās zonās.
- 22 2017. gada 8. septembrī tika organizēta arī tehniskā sanāksme. Pēc tās, 2018. gada 30. janvārī, notika Komisijas organizēta sanāksme par gaisa kvalitāti, kurā piedalījās vairāku dalībvalstu, tostarp Francijas Republikas, vides ministri, kā arī šajā jomā kompetentais komisārs.
- 23 Uzskatīdama, ka Francijas Republika tomēr nav veikusi visus vajadzīgos pasākumus, lai izpildītu pienākumus, kas tai paredzēti Direktīvā 2008/50, Komisija 2018. gada 11. oktobrī cēla šo prasību.

Par prasību

Par pirmo iebildumu, kas attiecas uz Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta un tās XI pielikuma kombinēto normu sistemātisku un ilgstošu pārkāpumu

Lietas dalībnieču argumenti

- 24 Ar pirmo iebildumu Komisija norāda, ka Francijas Republika sistemātiski un ilgstoši nav pildījusi pienākumus, kas izriet no Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta, lasot to kopā ar tās XI pielikumu, ņemot vērā, ka šajā direktīvā paredzētie NO₂ gada robežlielumi ir tikuši pārsniegti šī sprieduma 1. punktā minētajās divpadsmit zonās un aglomerācijās un ka stundas robežlielumi ir tikuši pārsniegti divās no šīm zonām, proti, Ildefransas-Parīzes [*Île-France-Paris*] un Lionas Ronas-Alpu zonā.
- 25 Komisija norāda, ka 2017. gada 5. aprīļa spriedumā Komisija/Bulgārija (C-488/15, EU:C:2017:267), kurš bija par apkārtējā gaisa piesārņojumu ar PM₁₀, uz ko arī attiecas Direktīva 2008/50, 69. punktā Tiesa nosprieda, ka ar robežlielumu pārsniegšanu ir pietiekami, lai konstatētu Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta un XI pielikuma kombinēto normu pārkāpumu. Šajā lietā gada ziņojumi par 2010.–2016. gadu, kurus ir iesniegušas pašas Francijas iestādes Komisijai atbilstoši Direktīvas 2008/50 27. pantam, kā arī atsevišķa informācija, ko šīs iestādes bija iesniegušas pirmstiesas procedūras laikā, pierādot šo pārkāpumu. Francijas iestādes esot iesniegušas pagaidu datus par 2017. gadu, bet Komisijas dienesti tos vēl neesot apstiprinājuši.
- 26 Francijas Republika iesākumā izvirza divus argumentus.
- 27 Pirmkārt, Francijas Republika apstrīd Komisijas konstatētā NO₂ robežlielumu pārsnieguma reprezentativitāti, jo tas esot ticis reģistrēts ierobežotā skaitā monitoringa staciju, kuras visas ir izvietotas dažu galveno autoceļu tuvumā. Tādējādi šie pārsniegumi neatklājot gaisa kvalitāti visās attiecīgajās divpadsmit zonās un aglomerācijās, kurās esot konstatējams vispārējs uzlabojums.
- 28 Šajā kontekstā Francijas Republika norāda, ka augstākās vērtības izmantošana katrā zonā neļauj gūt reprezentatīvu priekšstatu par gaisa kvalitātes attīstību visā šajā zonā.
- 29 Otrkārt, Francijas Republika uzskata, ka tās veiktajiem pasākumiem šķēršļus liek iedzīvotāju skaita pieaugums, ko pastiprina transporta veidu attīstība. Turklāt dalībvalstīm veicamajos pasākumos, kuru mērķis ir tostarp ierobežot satiksmi pa noslogotākajiem autoceļiem, būtu jāievēro attiecīgo zonu un aglomerāciju teritoriālā plānošana. Proti, ir svarīgi, lai minēto pasākumu dēļ nebūtu jānovirza satiksme – un līdz ar to arī piesārņojošās emisijas – uz citām apdzīvotām vietām un nepiemērotiem vai pārāk maziem autoceļiem, un tajos ir jāņem vērā iedzīvotāju transporta vajadzības. Francijas Republika šajā ziņā uzsver, ka novērtējuma brīvība, kas dalībvalstīm ir Direktīvas 2008/50

- transponēšanas ietvaros, ir jāīsteno, ievērojot līgumu noteikumus, it īpaši preču brīvas aprites un personu brīvas pārvietošanās pamatprincipus, kas neļauj, piemēram, noteikt nozaru pārvietošanās aizliegumus.
- 30 Turklāt, lai attīstītu citus mobilitātes risinājumus, būtu vajadzīgi intensīvi un lieli ieguldījumi, ko varētu veikt tikai ilgtermiņā. Francijas Republikas veikto pasākumu efektivitāte esot atkarīga arī no automašīnu parka modernizācijas, ko apgrūtina fakts, ka māsaimniecības arvien ilgāku laiku nemaina transportlīdzekļus.
- 31 Francijas Republika turklāt apgalvo, ka stingrāku tiesisko regulējumu, piemēram, noteikumus, kuru mērķis ir palielināt nodokļus degvielai, šobrīd nevar plānot, jo sabiedrības nostāja šajā jautājumā ir jutīga un var radīt sabiedriskās kārtības traucējumus. Vispārējā veidā veikto pasākumu efektivitāte esot atkarīga no iedzīvotāju rīcības un attieksmes maiņas.
- 32 Noslēdzot ievada apsvērumus, Francijas Republika atsauca uz nolaidību, ko pierāda fakts, ka Komisija pati ir kavējusies Savienības līmenī veikt pasākumus, kas nepieciešami Direktīvas 2008/50 mērķa sasniegšanai. Tā it īpaši norāda, ka paredzamā ietekme uz NO₂ emisijām Savienības līmenī ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 715/2007 (2007. gada 20. jūnijs) par tipa apstiprinājumu mehāniskiem transportlīdzekļiem attiecībā uz emisijām no vieglajiem pasažieru un komerciālajiem transportlīdzekļiem (Euro 5 un Euro 6) un par piekļuvi transportlīdzekļa remonta un tehniskās apkopes informācijai (OV 2007, L 171, 1. lpp.), esot mazāka par gaidāmajiem emisiju samazinājumiem, nosakot Direktīvas 2008/50 robežlielumus.
- 33 Francijas Republika neapstrīd ilgstošu NO₂ stundas un gada robežlielumu pārsniegumu zonās un aglomerācijās, uz kurām attiecas Komisijas celtā prasība. Tomēr tā apstrīd šo pārsniegumu apgalvoti sistemātisko raksturu.
- 34 Turklāt Francijas Republika atgādina, ka lielākā daļa dalībvalstu saskaras ar strukturāliem šķēršļiem, kuru dēļ ir grūtāk ievērot Direktīvā 2008/50 noteikto NO₂ gada robežlielumu.
- 35 Šajā kontekstā Francijas Republika apgalvo, ka pārbaudot monitoringa staciju izmērītos lielumus, ir jāņem vērā to atrašanās vieta, jo dažas no tām atrodas vietās, kas ir tuvāk NO₂ emisiju avotiem, nekā prasīts Direktīvā 2008/50. Tāpat esot jāņem vērā arī gaisa kvalitātes vispārējā uzlabošanās Francijā. Francijas Republika šajā ziņā norāda, ka tās veiktie pasākumi ir ļāvuši ievērojami samazināt NO₂ emisijas. Visā valsts teritorijā tādu monitoringa staciju skaits, kurās reģistrēts NO₂ gada robežlieluma pārsniegums, laika posmā no 2000. gada līdz 2017. gadam esot samazinājies uz pusi. No 2010. gada līdz 2017. gadam to pilsētu monitoringa staciju proporcija, kurās – tā kā to novietojuma dēļ tās ir pakļautas satiksmes ietekmei – ticis reģistrēts NO₂ gada robežlieluma pārsniegums, esot samazinājies uz pusi. Šajā pašā laikposmā NO₂ vidējās koncentrācijas samazināšanās, kas tikusi reģistrēta šajās pilsētu monitoringa stacijās, esot bijusi divas reizes ātrāka nekā visām monitoringa stacijām. No tā izrietot, ka samazinājies to iedzīvotāju īpatsvars, kas ir pakļauti šī robežlieluma pārsniegšanas sekām.
- 36 Francijas Republika secina, ka, neraugoties uz minētajiem strukturālajiem faktoriem, gaisa kvalitātes attīstības pārbaude attiecībā uz visu Francijas teritoriju atklāj ievērojamu NO₂ emisiju un koncentrāciju samazināšanos kopš 2010. gada, kam par iemeslu ir Francijas iestāžu veiktie pasākumi.

Tiesas vērtējums

- 37 Iebildums saistībā ar Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta pirmās daļas pārkāpumu ir jāvērtē, ņemot vērā pastāvīgo judikatūru, atbilstoši kurai LESD 258. pantā noteiktā procedūra ir balstīta uz objektīvu atzinumu par to, ka dalībvalsts nav izpildījusi pienākumus, kas tai noteikti LESD vai atvasināto tiesību aktā (spriedums, 2018. gada 22. februāris, Komisija/Polija, C-336/16, EU:C:2018:94, 61. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 38 No tā izriet, ka šajā gadījumā NO₂ koncentrācijas apkārtējā gaisā robežlielumu pārsniegšanas fakts jau pats par sevi ir pietiekams, lai konstatētu Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta un tās XI pielikuma kombinēto normu pārkāpumu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2018. gada 22. februāris, Komisija/Polija, C-336/16, EU:C:2018:94, 62. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 39 Šajā lietā no gada ziņojumiem par gaisa kvalitāti, kurus atbilstoši Direktīvas 2008/50 27. pantam iesniegusi Francijas Republika, izrietošie dati liecina, ka laika posmā no 2010. gada līdz 2016. gadam ieskaitot, šī dalībvalsts regulāri, pirmkārt, divpadsmit Francijas teritorijas zonās un aglomerācijās nav ievērojusi NO₂ gada robežlielumus un, otrkārt, divās no šīm zonām un aglomerācijām nav ievērojusi šī piesārņotāja dienas robežlielumus.
- 40 No tā izriet, ka šādi konstatētais pārsniegums ir jāuzskata par ilgstošu, kā Francijas Republika to ir atzinusi kopš pirmstiesas stadijas, bet arī par sistemātisku, un Komisijai nav pienākuma sniegt papildu pierādījumus par šo pārsniegumu.
- 41 Attiecībā uz Francijas Republikas izvirzīto argumentu, ka to pienākumu neizpilde, kas tai paredzēti Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punktā, lasot to kopā ar tās XI pielikumu, ir jāvērtē, ņemot vērā strukturālās grūtības minētās direktīvas transponēšanā, ir jāatgādina, ka saskaņā ar minētās direktīvas XI pielikumu brīdis, no kura bija jāievēro NO₂ robežlielumi, bija 2010. gada 1. janvāris.
- 42 Tā kā ir objektīvi konstatēts, ka dalībvalsts nav izpildījusi tai LESD vai atvasinātajās tiesībās paredzētu pienākumu, nav nozīmes, vai šī neizpilde izriet no attiecīgās dalībvalsts gribas, neuzmanības vai arī tehniskām vai strukturālām grūtībām, ar ko tā sastapusies (spriedums, 2017. gada 5. aprīlis, Komisija/Bulgārija, C-488/15, EU:C:2017:267, 76. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 43 Līdz ar to Francijas Republikas arguments par strukturālo problēmu pastāvēšanu nav atbalstāms.
- 44 Tas pats attiecas uz šīs dalībvalsts argumentu par NO₂ robežlielumu pārsniegumu nereprezentatīvo raksturu. Proti, pirmkārt, attiecībā uz faktu, ka Komisija ir izmantojusi tikai tos NO₂ gada un stundas koncentrācijas apkārtējā gaisā robežlielumus, kas iegūti monitoringa stacijās, kurās reģistrēti attiecīgajā zonā augstākie lielumi, atliek atgādināt, ka Tiesa ir nospriedusi, ka Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkts un 23. panta 1. punkts ir jāinterpretē, ņemot vērā tiesiskā regulējuma, kurā šīs tiesību normas ietilpst, vispārējo sistēmu un mērķi, proti, ka, lai konstatētu, ka par kalendāro gadu aprēķināts vidējais rādītājs pārsniedz šīs direktīvas XI pielikumā noteiktu robežlielumu, pietiek, ka šo lielumu pārsniedz vienā atsevišķā paraugu ņemšanas vietā izmērīts piesārņojuma līmenis (spriedums, 2019. gada 26. jūnijs, *Craeynest u.c.*, C-723/17, EU:C:2019:533, 60., 66. un 68. punkts). No tā izriet, ka Komisija attiecībā uz katru no divpadsmit zonām vai aglomerācijām, uz kurām attiecas šī prasība, varēja izmantot NO₂ koncentrācijas apkārtējā gaisā gada robežlielumus, kas iegūti monitoringa stacijā, kura attiecīgajā zonā vai aglomerācijā ir reģistrējusi visaugstāko lielumu.
- 45 Otrkārt, attiecībā uz argumentu, ka pārmestie pārsniegumi ir reģistrēti monitoringa stacijās, kuras atrodas tuvāk noslogotiem autoceļiem un no kurām dažas atrodas vietās, kuras ir tuvāk NO₂ emisiju avotiem, nekā prasīts Direktīvā 2008/50, ir jākonstatē – lai gan ir tiesa, ka monitoringa staciju novietojumam ir centrāla loma šajā direktīvā paredzētajā gaisa kvalitātes novērtēšanas un uzlabošanas sistēmā un ka šīs direktīvas mērķis būtu apdraudēts, ja konkrētā zonā vai aglomerācijā esošās monitoringa stacijas nebūtu uzstādītas atbilstoši tajā paredzētajiem kritērijiem (spriedums, 2019. gada 26. jūnijs, *Craeynest u.c.*, C-723/17, EU:C:2019:533, 47. un 49. punkts), Francijas Republika neapstrīd, ka monitoringa staciju izvietošana lielo autoceļu tuvumā atbilst Direktīvas 2008/50 III pielikumā definētajiem paraugu ņemšanas vietu makronovietojuma kritērijiem.
- 46 Attiecībā uz Francijas Republikas argumentu, ka nepieciešamība ievērot Savienības tiesības un it īpaši preču brīvu apriti ierobežo dalībvalstu rīcības brīvību, veicot pasākumus, kuru mērķis ir samazināt ceļu satiksmes radītās NO₂ emisijas, piemēram, paredzot uz nozari attiecinātu ceļu satiksmes aizliegumu, ir jāatgādina, kā tas izriet no 2011. gada 21. decembra sprieduma Komisija/Austrija

(C-28/09, EU:C:2011:854) 117., 138. un 140. punkta, ka Tiesa ir nospriedusi, ka šāds uz nozari attiecināts aizliegums var būt atbilstošs, lai nodrošinātu vides aizsardzības mērķa sasniegšanu, un tādējādi attaisno preču brīvas aprites principa ierobežojumu, ar nosacījumu, ka nav pasākumu, kas mazāk ierobežo pārvietošanās brīvību, ņemot vērā šādi izvirzīto mērķi.

- 47 Attiecībā uz argumentu, ka Komisija esot kavējusies veikt vajadzīgos pasākumus Direktīvas 2008/50 mērķu īstenošanai, ir jākonstatē, ka tas nevar atbrīvot Francijas Republiku no atbildības par to pienākumu neizpildi, kas tai uzlikti ar šīs direktīvas 13. panta 1. punktu, lasot to kopā ar tās XI pielikumu.
- 48 Francijas Republika turklāt uzskata, ka ietekme uz NO₂ emisijām, ko cerēts panākt ar Regulā Nr. 715/2007 paredzētajiem standartiem, ir izrādījusies mazāka par Direktīvā 2008/50 noteikto emisiju samazināšanās paredzamo apjomu. Šajā ziņā jānorāda, ka papildus tam, ka šiem standartiem pakļautie mehāniskie transportlīdzekļi nav vienīgais NO₂ emisiju avots – un Francijas Republika to jau ir atzinusi – un ka Savienības tiesiskais regulējums, kas piemērojams mehānisko transportlīdzekļu tipa apstiprinājumam, neatbrīvo dalībvalstis no pienākuma ievērot Direktīvā 2008/50 noteiktos, kopš 2010. gada 1. janvāra piemērojamus robežlielumus, Francijas Republika neņem vērā faktu, ka saskaņā ar Direktīvas 2008/50 1. panta 1. punkta un 2. panta 5. punkta kombinētajiem noteikumiem, lasot tos kopā ar šīs direktīvas 1.–3. apsvērumu, robežlielumi ir noteikti nevis ņemot vērā Regulā Nr. 715/2007 ietvertu standartu gaidāmo ietekmi, bet gan balstoties uz zinātniskajiem datiem un dalībvalstu pieredzi, lai atspoguļotu līmeni, kuru Eiropas Savienība un dalībvalstis atzinušas par atbilstošu, lai izvairītos no gaisa piesārņotāju kaitīgās ietekmes uz cilvēku veselību un vidi kopumā, novērstu vai samazinātu to.
- 49 Pretēji Francijas Republikas apgalvotajam, iespējamā daļēji sarūkošā tendence, kas izriet no iegūtajiem datiem, bet kas tomēr nepierāda, ka minētā dalībvalsts ievēro noteiktos robežlielumus, neatspēko šai dalībvalstij pārņemto pienākumu neizpildi (spriedums, 2018. gada 22. februāris, Komisija/Polija, C-336/16, EU:C:2018:94, 65. punkts).
- 50 Šādos apstākļos pirmais iebildums ir jāatzīst par pamatotu.

Par otro iebildumu, kas attiecas uz Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta, lasot kopā ar tā XV pielikuma A iedaļu, pārkāpumu

Lietas dalībnieču argumenti

- 51 Ar otro iebildumu Komisija būtībā uzskata, ka Francijas Republika kopš 2010. gada 11. jūnija nav izpildījusi pienākumus, kas tai paredzēti Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktā.
- 52 Šajā ziņā Komisija norāda, ka, lai gan ir tiesa, ka, īstenojot šo tiesību normu, dalībvalstīm savos gaisa kvalitātes uzlabošanas plānos ir zināma rīcības brīvība, izvēloties veicamos pasākumus, tām katrā ziņā ir jānodrošina, lai robežlielumu pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks.
- 53 Lai noteiktu, vai gaisa kvalitātes uzlabošanas plānā ir paredzēti atbilstoši pasākumi, lai pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks, kas jāanalizē katrā atsevišķā gadījumā, Komisija norāda, ka ir jāņem vērā seši faktori, kuri tostarp izriet no šī sprieduma 37. un 42. punktā minētās judikatūras.
- 54 Pirmkārt, ilgstoša robežlielumu pārsniegšana, kā arī, otrkārt, nākotnē paredzamais robežlielumu pārsniegšanas laika ilgums ir būtiskas norādes uz to, ka attiecīgā dalībvalsts nepilda Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otrajā daļā noteikto pienākumu.

- 55 Treškārt, esot jāņem vērā robežlielumu pārsnieguma absolūtais līmenis. Lielāka starpība, kas jālikvidē, lai panāktu atbilstību Direktīvā 2008/50 noteiktajiem robežlielumiem, it īpaši pēdējos gados, un mazāk vērienīgi plānā paredzētie pasākumi esot norāde uz Direktīvas 2008/50 23. pantā paredzēto pienākumu neizpildi.
- 56 Ceturtkārt, gada NO₂ koncentrācijas relatīvās izmaiņas apkārtējā gaisā, it īpaši pēdējos gados, varētu norādīt uz minētās tiesību normas pārkāpumu. Ja šī tendence pieaug vai paliek nemainīga, tas arī esot droša norāde uz plānā paredzēto pasākumu nepietiekamību. Pat lejupejoša tendence varētu būt norāde uz Direktīvas 2008/50 23. pantā paredzēto prasību pārkāpumu, ja šī krituma tendence, salīdzinot ar pārsnieguma mērogu, ir pārāk lēna, lai to novērstu pēc iespējas īsākā laikā.
- 57 Piektkārt, esot jāņem vērā plānu formālais saturs, it īpaši tas, vai tajos ir ietverta visa informācija, kas prasīta Direktīvas 2008/50 XV pielikuma A iedaļā. Šajā ziņā Komisija atsauca uz ģenerāladvokātes J. Kokotes [J. Kokott] secinājumu lietā, kurā pasludināts 2017. gada 5. aprīļa spriedums Komisija/Bulgārija (C-488/15, EU:C:2017:267), 113. punktu, no kura izriet, ka šai informācijai ir ārkārtīgi svarīga nozīme.
- 58 Sestkārt, Komisija ierosina arī ņemt vērā plānu materiālo saturu, it īpaši atbilstību starp šajos plānos ietverto novērtējumu un iecerētajiem pasākumiem, visu iespējamo pasākumu analizēšanu, plānos izvēlēto pasākumu ģeogrāfisko un nozaru tvērumu, kā arī to, vai tiem ir saistošs vai tikai pamudinošs raksturs.
- 59 Komisija atzīst, ka šajā gadījumā argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās, proti, 2017. gada 16. aprīlī, katrai no divpadsmit tās prasībā minētajām Francijas teritorijas zonām formāli bija gaisa kvalitātes uzlabošanas plāns. Tomēr tā uzskata, ka šie plāni ir neefektīvi, jo ar tiem nav izbeigti Francijā kopš 2010. gada ilgstošie pārsniegumi. Turklāt, izanalizējusi minētos plānus un citus Francijas Republikas veiktos pasākumus, kā arī šīs dalībvalsts iestāžu pirmstiesas procedūras laikā sniegto informāciju, Komisija, pārmetot šīm iestādēm pasīvu attieksmi un nesaistošu pasākumu pieņemšanu, apgalvo, ka attiecīgie plāni neparedz atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu, ka NO₂ robežlielumu pārsnieguma laiks būtu “pēc iespējas īsāks”. Turklāt nevienā no šiem plāniem nav minēta strukturālas reorganizācijas nepieciešamība.
- 60 Visbeidzot Komisija norāda, ka dažādie tiesību akti, kurus Francijas Republika pieņēmusi pēc 2017. gada 16. aprīļa – argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa –, apstiprina Direktīvas 2008/50 23. panta pārkāpumu.
- 61 Komisija norāda, ka, protams, 2017. gada 10. maijā Francijas Republika pieņēma plānu samazināt atmosfēru piesārņojošās vielas, kas paredz virkni emisiju samazināšanas darbību visās nozarēs un tostarp pasākumus, lai samazinātu ar autotransportu saistītās emisijas, piemēram, nodokļu benzīnam un dīzeļdegvielai konverģenci vai pašu transportlīdzekļu iegādes veicināšanu. Tomēr no šī plāna izrietot, ka atbilstība robežlielumiem tiks panākta ne agrāk kā 2030. gadā.
- 62 Šajā kontekstā Komisija atgādina, ka *Conseil d'État* [Valsts padome] (Francija) 2017. gada 12. jūlija spriedumā konstatēja Francijas tiesiskā regulējuma, ar ko ir transponēts Direktīvas 2008/50 13. un 23. pants, pārkāpumu sešpadsmit zonās Francijas teritorijā.
- 63 Turklāt Komisija apgalvo, ka no Francijas Republikas 2018. gada 8. februāra vēstulē sniegtās informācijas izriet, ka 2020. gadā desmit stacijās joprojām būs konstatējama neatbilstība, taču 2030. gadā šādas stacijas būs vairs tikai trīs, tomēr nav norādīta šo staciju atrašanās vieta. Tas katrā ziņā apstiprinot šīs dalībvalsts pieļautu ilgstošu – vēl pēc argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigām – Direktīvas 2008/50 23. pantā noteikto pienākumu neizpildi.

- 64 Komisija arī norāda, ka Francijas iestādes 2018. gada 20. aprīlī tai atsūtīja sarakstu ar valsts papildu – jau spēkā esošiem vai izziņotiem – pasākumiem. Tomēr nevienā šo pasākumu ietekmes aplēsē nav norādīts datums, kad tiks izbeigts NO₂ robežlielumu pārsniegums visās divpadsmit šajā prasībā minētajās zonās.
- 65 Turklāt Komisija uzskata, ka Francijas Republikas izvirzītais arguments, kas ir pamatots ar strukturālām grūtībām, nav balstīts ne uz vienu konkrētu analīzi par katru no divpadsmit šīs prasības pieteikumā minētajām zonām. Faktiski, runājot par vispārīgu argumentu, tas būtu jānoraida kā tāds, kas nav pierādīts no faktu viedokļa.
- 66 Komisija arī norāda, ka Francijas Republikas iebildumu rakstā sniegto faktu analīze apstiprina, ka nevienai no attiecīgajām zonām nav plāna, kurā būtu paredzēti atbilstoši pasākumi, lai robežlielumu pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks. Turklāt Francijas valdības norādītie apstākļi attiecas uz lielāko daļu no darbībām, kuras ir paredzēts veikt krietni pēc atbildes uz argumentēto atzinumu termiņa beigām, un dažkārt tās ir iecerēts veikt vairāk nekā piecpadsmit gadus pēc NO₂ robežlielumu stāšanās spēkā.
- 67 Turklāt Komisija noraida argumentu, ka NO₂ robežlielumu pārsniegumi ietekmē tikai nelielu daļu iedzīvotāju, jo šādam argumentam nav nozīmes attiecībā uz Direktīvu 2008/50, kurā nav ietverti *de minimis* noteikumi.
- 68 Francijas Republika atsauca uz strukturālām grūtībām, īstenojot pasākumus, lai nodrošinātu, ka NO₂ robežlielumu pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks, un šīs grūtības esot bijušas šķērslis šo pasākumu efektivitātei.
- 69 Francijas Republika arī norāda, ka Komisija kļūdaini interpretē Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktu, lasot to kopā ar šīs direktīvas XV pielikumu.
- 70 Šajā ziņā Francijas Republika apstrīd veidu, kādā Komisija ir pamatojusies uz Tiesas judikatūru, kas attiecas uz PM₁₀ robežlielumu pārsniegumu apkārtējā gaisā, lai novērtētu gaisa kvalitātes plānu atbilstību mērķim panākt, ka atbilstoši Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktam NO₂ robežlielumu pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks, jo ar šo divu piesārņotāju apkarošanas pasākumiem saistītie ierobežojumi ir atšķirīgi. Tā it īpaši pārmet Komisijai, ka tā, veidama obligāto katra atsevišķā gadījuma pārbaudi par to, vai veiktie pasākumi atbilst prasībai, lai pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks, nav ņēmusi vērā NO₂ emisiju īpatnības, pārsniegumu atrašanos pilsētu zonās, kuras ietekmē satiksme, un NO₂ emisijām piemītošos strukturālos ierobežojumus, līdz ar to NO₂ robežlielumu pārsniegumu saglabāšanās kopš 2010. gada 1. janvāra pati par sevi – un pretēji Komisijas apgalvotajam – neesot pierādījums šo pasākumu neatbilstībai.
- 71 Francijas Republika turklāt uzsver, ka attiecīgie plāni, kas – pretēji Komisijas viedoklim – ietver proaktīvus un atbilstošus pasākumus, no kuriem daži ir saistoši, ir ļāvuši vispārīgi un ļoti būtiski uzlabot gaisa kvalitāti Francijā. Šī uzlabošanās turpinās, kaut arī tā vēl nav ļāvusi novērst NO₂ robežlielumu pārsniegumus, kurus Komisija ir minējusi šīs prasības ietvaros.
- 72 Attiecībā uz to, ka Komisija ierosina, ka gaisa kvalitātes uzlabošanas plānos ir jānorāda datums, kurā tiks panākta atbilstība Direktīvas 2008/50 XI pielikumā noteiktajiem robežlielumiem, Francijas Republika norāda, ka nevienā šīs direktīvas normā nav skaidri noteikts dalībvalstu iestāžu pienākums savos plānos norādīt šādu datumu. Proti, minētās direktīvas XV pielikumā kā informācija, kurai ir jābūt vietējos, reģionālos vai valstu gaisa kvalitātes uzlabošanas plānos, esot minēts tikai “īstenošanas grafiks” un “plānotais gaisa kvalitātes uzlabojuma novērtējums un paredzamais attiecīgo mērķu sasniegšanas laiks”. Taču no tā neizrietot, ka minētajos plānos ir jānorāda datums, kurā tiks panākta atbilstība robežlielumiem. Frāze “attiecīgo mērķu sasniegšana” attiecoties uz šajos plānos ietvertajiem apkārtējā gaisa kvalitātes uzlabošanas mērķiem, nevis uz šajā pielikumā noteikto robežlielumu ievērošanu.

73 Francijas Republika norāda, ka plānu attiecībā uz gaisa kvalitāti atbilstība ir jāpārbauda katrā atsevišķā gadījumā, ņemot vērā īpašos vietējos ierobežojumus, kas jāpārvar katrā no divpadsmit attiecīgajām zonām vai aglomerācijām, un šajā ziņā tā sniedz pārskatu par dažiem no šiem īpašajiem ierobežojumiem attiecībā uz katru no zonām, kā arī jaunākos pasākumus, kas tikuši veikti, lai izbeigtu NO₂ robežlielumu pārsniegumu. Tādējādi tā secina, ka tā nav pieļāvusi to pienākumu neizpildi, kas tai paredzēti Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktā.

Tiesas vērtējums

74 No Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otrās daļas izriet, ka tad, ja NO₂ robežlielumi ir pārsniegti pēc to sasniegšanai noteiktā termiņa iestāšanās, attiecīgajai dalībvalstij ir jāizstrādā gaisa kvalitātes uzlabošanas plāns, kurā ir ievēroti zināmi nosacījumi.

75 Tādējādi šajā plānā ir jāparedz atbilstoši pasākumi, lai pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks, un tajā papildus var tikt iekļauti īpaši pasākumi, lai aizsargātu paaugstināta riska iedzīvotāju grupas, tostarp bērnus. Turklāt saskaņā ar Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta trešo daļu šajā plānā ir jāiekļauj vismaz šīs direktīvas XV pielikuma A iedaļā minētā informācija un tajā var tikt iekļauti 24. pantā minētie pasākumi. Šo plānu dara zināmu Komisijai nekavējoties, bet ne vēlāk kā divus gadus pēc tā gada beigām, kad novērots pirmais pārsniegums.

76 Saskaņā ar Tiesas judikatūru Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punktam ir vispārīgāka piemērošanas joma, jo tas bez ierobežojuma laikā ir piemērojams jebkuram šajā direktīvā noteikto piesārņojošo vielu robežlielumu pārsniegumam pēc tās piemērošanai noteiktā termiņa iestāšanās neatkarīgi no tā, vai tas noteikts ar minēto direktīvu vai arī to ir noteikusi Komisija saskaņā ar šīs direktīvas 22. pantu (spriedums, 2017. gada 5. aprīlis, Komisija/Bulgārija, C-488/15, EU:C:2017:267, 104. punkts).

77 Šajā kontekstā, runājot par Francijas Republikas argumentāciju attiecībā uz judikatūru, ko Tiesa ir iedibinājusi 2017. gada 5. aprīļa spriedumā Komisija/Bulgārija (C-488/15, EU:C:2017:267), kā arī 2018. gada 22. februāra spriedumā Komisija/Polija (C-336/16, EU:C:2018:94) par PM₁₀ robežlielumu pārsniegšanu apkārtējā gaisā, nolūkā novērtēt gaisa kvalitātes uzlabošanas plānus no aspekta, lai NO₂ robežlielumu pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks, ir jānorāda, ka Direktīvas 2008/50 13. un 23. panta formulējums vienādi attiecas uz visām apkārtējo gaisu piesārņojošajām vielām, kurām ir piemērojama šī direktīva. Minētā judikatūra tādējādi kā analīzes satvars ir attiecināma uz šo lietu, lai novērtētu, vai dalībvalsts ir izpildījusi pienākumus, kas tai izriet no 23. panta attiecībā uz citu piesārņojošu vielu, nevis ar PM₁₀ daļiņām, jo arī uz šo piesārņojošo vielu attiecas minētā direktīva.

78 Jānorāda, ka ar šo normu tiek nodibināta tieša saikne starp Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punkta un XI pielikuma kombinētajās normās paredzēto NO₂ robežlielumu pārsniegšanu, no vienas puses, un gaisa kvalitātes uzlabošanas plānu izstrādi, no otras puses (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2017. gada 5. aprīlis, Komisija/Bulgārija, C-488/15, EU:C:2017:267, 83. punkts, un 2018. gada 22. februāris, Komisija/Polija, C-336/16, EU:C:2018:94, 76. punkts).

79 Šos plānus var izstrādāt tikai, pamatojoties uz līdzsvaru starp piesārņojuma riska samazināšanas mērķi un dažādajām pastāvošajām sabiedriskajām un privātajām interesēm (spriedumi, 2017. gada 5. aprīlis, Komisija/Bulgārija, C-488/15, EU:C:2017:267, 106. punkts, un 2018. gada 22. februāris, Komisija/Polija, C-336/16, EU:C:2018:94, 93. punkts).

80 Līdz ar to apstākļi, ka dalībvalsts pārsniedz NO₂ robežlielumus apkārtējā gaisā, vien nav pietiekams, lai atzītu, ka šī dalībvalsts nav izpildījusi Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētos pienākumus (pēc analogijas skat. spriedumus, 2017. gada 5. aprīlis, Komisija/Bulgārija, C-488/15, EU:C:2017:267, 107. punkts, un 2018. gada 22. februāris, Komisija/Polija, C-336/16, EU:C:2018:94, 94. punkts).

- 81 Proti, no šīs normas izriet, ka, lai arī dalībvalstīm ir rīcības brīvība attiecībā uz to, kādus pasākumus veikt, tiem katrā ziņā ir jābūt tādiem, lai robežlielumu pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks (spriedumi, 2017. gada 5. aprīlis, Komisija/Bulgārija, C-488/15, EU:C:2017:267, 109. punkts, un 2018. gada 22. februāris, Komisija/Polija, C-336/16, EU:C:2018:94, 95. punkts).
- 82 Šādos apstākļos, katru gadījumu analizējot atsevišķi, ir jāpārbauda, vai attiecīgās dalībvalsts izstrādātie plāni atbilst Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otrajai daļai (spriedums, 2017. gada 5. aprīlis, Komisija/Bulgārija, C-488/15, EU:C:2017:267, 108. punkts).
- 83 Šajā gadījumā Francijas Republika apgalvo, ka termiņi, kas norādīti attiecībā uz tās sagatavotajos gaisa kvalitātes uzlabošanas plānos veiktajiem pasākumiem, ir pielāgoti to strukturālo pārveidojumu apjomam, kas vajadzīgi, lai izbeigtu NO₂ robežlielumu pārsniegumus, tostarp uzsverot, pirmkārt, grūtības, kas izriet no veicamo ieguldījumu augstajām izmaksām, un, otrkārt, ierobežojumus NO₂ emisiju apkarošanas jomā, piemēram, no iedzīvotāju skaita palielināšanās izrietošo automašīnu skaita pieaugumu, apstākli, ka automašīnu parka modernizācijai nepieciešamo pasākumu veikšana noteikti ir saistīta ar lielo autoceļu izmaiņšanas ilgumu un sarežģītību, vai sabiedrības jutīgo nostāju pret noteiktiem pasākumiem, tādiem kā, piemēram, nodokļu paaugstināšana degvielai, kā arī ilgstoša mehānisko transportlīdzekļu izmantošana.
- 84 Šajā kontekstā ir jākonstatē, ka Francijas Republika šajos plānos ir minējusi šos vispārīgos elementus, nesniedzot papildu precizējumus, nedz arī padziļināti analizējot atsevišķi katru no divpadsmit zonām, uz kurām attiecas Komisijas prasība.
- 85 Turklāt jāatgādina, ka Tiesa jau ir nospriedusi, ka strukturālām grūtībām, kas saistītas ar veicamo apjomīgo ieguldījumu sociāli ekonomiskajām sekām un ietekmi uz budžetu, nebija ārkārtas rakstura un tās nebija tādas, kas izslēgtu īsāku pārsnieguma laiku noteikšanu (pēc analogijas skat. spriedumu, 2018. gada 22. februāris, Komisija/Polija, C-336/16, EU:C:2018:94, 101. punkts).
- 86 Šādu strukturālo grūtību pastāvēšana, tostarp saistībā ar ierobežojumiem NO₂ emisiju apkarošanas jomā, it īpaši apstākļos, kad konstatēto pārsniegumu atrašanās vietas ir tikai ap lielajiem autoceļiem, šī sprieduma 77. punktā minētā līdzsvara kontekstā tomēr varētu būt atbilstoša, lai atzītu, ka pārsnieguma laikam jābūt pēc iespējas īsākam, ja vien dalībvalsts ir veikusi visus šim nolūkam atbilstošos pasākumus.
- 87 Taču jānorāda, ka, veicot katras no dažādajām zonām un aglomerācijām, uz ko attiecas šī prasība, atsevišķu pārbaudi, Francijas Republika, lai arī pierādot zināmu pārsniegumu samazināšanos dažās no attiecīgajām zonām un aglomerācijām, sistemātiski atsaucās uz pasākumiem, kuri, pirmkārt, nesniedz precizējumus attiecībā uz konkrētajām vietām, tām piemērojamiem grafikiem un to skaitļos izteikto ietekmi un, otrkārt, no kuriem lielākā daļa ir pieņemti vai iecerēti krietni pēc tam, kad bija izbeidzies termiņš atbildes sniegšanai uz argumentēto atzinumu, vai arī atrodas pieņemšanas vai plānošanas procesā, reizēm paredzot to īstenošanu vairāk nekā piecpadsmit gadu laikā pēc NO₂ robežlielumu stāšanās spēkā.
- 88 Šajā kontekstā jānorāda, ka attiecīgajai dalībvalstij pienākums NO₂ robežlielumu apkārtējā gaisā pārsnieguma gadījumos izstrādāt gaisa kvalitātes plānus ir kopš 2010. gada 11. jūnija. Kā izriet no Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem, šajā datumā Francijā robežlielumu pārsniegumi jau bija konstatēti. Tādējādi, sākot no šī datuma, kad Francijas Republikai atbilstoši Direktīvas 2008/50 33. panta 1. punktam bija jāievieš normatīvie un administratīvie akti šīs direktīvas prasību izpildei, šai dalībvalstij pēc iespējas drīzāk bija jāīsteno atbilstoši pasākumi, kā noteikts minētās direktīvas 23. panta 1. punktā.

- 89 Ievērojot šī sprieduma 87. punktā minētos apstākļus, ir jānorāda, ka Francijas Republika acīmredzami nav laikus veikusi atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu, ka pārsnieguma laiks ir pēc iespējas īsāks. Tādējādi attiecīgo robežlielumu pārsniegšana šajā dalībvalstī septiņus gadus pēc kārtas ir sistemātiska un ilgstoša, neraugoties uz to, ka tai bija pienākums bija veikt visus atbilstošos un efektīvos pasākumus, lai izpildītu prasību, ka pārsnieguma laikam ir jābūt pēc iespējas īsākam.
- 90 Šāda situācija pati par sevi, nemaz detalizēti nepārbaudot Francijas Republikas izstrādātos plānus, pierāda, ka šajā gadījumā šī dalībvalsts nav īstenojusi atbilstošus un efektīvus pasākumus, lai NO₂ robežlielumu pārsnieguma laiks būtu “pēc iespējas īsāks” Direktīvas 2008/50 23. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē (spriedums, 2017. gada 5. aprīlis, Komisija/Bulgārija, C-488/15, EU:C:2017:267, 117. punkts).
- 91 No tā izriet, ka Francijas Republikas izvirzītie argumenti, ņemot vērā prasību nodrošināt, lai pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks, paši par sevi neattaisno tik ilgus termiņus minēto pārsniegumu izbeigšanai.
- 92 Šādos apstākļos Komisijas izvirzītais otrais iebildums ir atzistams par pamatotu.
- 93 Ievērojot visus iepriekšminētos apsvērumus, ir jākonstatē, ka:
- kopš 2010. gada 1. janvāra sistemātiski un ilgstoši pārsniedzot NO₂ gada robežlielumu divpadsmit Francijas aglomerācijās un gaisa kvalitātes zonās, proti, Marsēļa (FR03A02), Tulona (FR03A03), Parīze (FR04A01), Overņa-Klermona-Ferāna (FR07A01), Monpeljē (FR08A01), Tulūza Dienvidi-Pireneji (FR12A01), Reimsas Šampanas-Ardēnu *ZUR* (FR14N10), Grenoble Rona-Alpi (FR15A01), Strasbūra (FR16A02), Liona Rona-Alpi (FR20A01), Arvas ielejas Ronas-Alpu (FR20N10) *ZUR* un Nica (FR24A01), un kopš 2010. gada 1. janvāra sistemātiski un ilgstoši pārsniedzot NO₂ stundas robežlielumu divās aglomerācijās un gaisa kvalitātes zonās, proti, Parīzes (FR04A01) un Lionas Ronas-Alpu (FR20A01) zonā, Francijas Republika kopš šī datuma ir turpinājusi tādu pienākumu neizpildi, kas ir paredzēti Direktīvas 2008/50 13. panta 1. punktā, lasot to kopā ar šīs direktīvas XI pielikumu, turklāt kopš robežlielumu stāšanās spēkā 2010. gadā, un
 - Francijas Republika kopš 2010. gada 11. jūnija nav izpildījusi pienākumus, kas ir paredzēti minētās direktīvas 23. panta 1. punktā, lasot to kopā ar šīs direktīvas XV pielikumu, it īpaši šīs direktīvas 23. panta 1. punkta otrajā daļā paredzēto pienākumu rūpēties, lai pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 94 Atbilstoši Tiesas Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriet Francijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tai spriedums ir nelabvēlīgs, tai jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (septītā palāta) nospriež:

- 1) Kopš 2010. gada 1. janvāra sistemātiski un ilgstoši pārsniedzot slāpekļa dioksīda (NO₂) gada robežlielumu divpadsmit Francijas aglomerācijās un gaisa kvalitātes zonās, proti, Marseļa (FR03A02), Tulona (FR03A03), Parīze (FR04A01), Overņa-Klermona-Ferāna (FR07A01), Monpeljē (FR08A01), Tulūza Dienvidi-Pireneji (FR12A01), Reimsas Šampanas-Ardēnu (FR14N10) reģionālā pilsētzone (*ZUR*), Grenoble Rona-Alpi (FR15A01), Strasbūra (FR16A02), Liona Rona-Alpi (FR20A01), Arvas ielejas Ronas-Alpu (FR20N10) *ZUR* un Nica (FR24A01), un kopš 2010. gada 1. janvāra sistemātiski un ilgstoši pārsniedzot NO₂ stundas robežlielumu divās aglomerācijās un gaisa kvalitātes zonās, proti, Parīzes (FR04A01) un Lionas Ronas-Alpu (FR20A01) zonā, Francijas Republika kopš šī datuma ir turpinājusi tādu pienākumu neizpildi, kas ir paredzēti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2008/50/EK (2008. gada 21. maijs) par gaisa kvalitāti un tīrāku gaisu Eiropai 13. panta 1. punktā, lasot to kopā ar šīs direktīvas XI pielikumu, turklāt kopš robežlielumu stāšanās spēkā 2010. gadā.

Kopš 2010. gada 11. jūnija Francijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas ir paredzēti minētās direktīvas 23. panta 1. punktā, lasot to kopā ar šīs direktīvas XV pielikumu, it īpaši šīs pašas direktīvas 23. panta 1. punkta otrajā daļā paredzēto pienākumu rūpēties, lai pārsnieguma laiks būtu pēc iespējas īsāks.

- 2) Francijas Republika atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]